

5. Sınıf Öğrencilerinin Okul Olgusuna Yönelik Metaforik Algıları¹

MAKALE TÜRÜ	Başvuru Tarihi	Kabul Tarihi	Erken Görünüm Tarihi
Araştırma Makalesi	27.5.2018	8.11.2018	12.11.2018

Seda Aydın Elmas ² ve Ergül Demir ³
Ankara Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada, 5. sınıf öğrencilerinin okul olgusuna yönelik algılarının metaforlarla ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden “olgubilim” deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 öğretim yılının güz döneminde farklı illerde ve farklı okul türlerinde öğrenim gören 85 öğrenci oluşturmuştur. Okul algısı formu aracılığıyla elde edilen veriler, doküman incelemesi yoluyla analiz edilmiştir. Öğrencilerin, okul olgusuna ilişkin yazılı metaforlarında, “ev”, “aile”, “güvende” ve “mutlu hissettiren bir yer”; görsel metaforlarında “oyun alanı”, “eğlenceli bir yer” gibi olumlu algılara sahip oldukları belirlenmiştir. Yazılı metaforlarında az sayıda “esir”, “hapishane”, “sınav” metaforlarının kullanıldığı ancak görsel metaforlarında “sıkıcı bir yer” metaforunun da sıkça kullanıldığı görülmüştür. Ortaokulun ilk kademesi olan beşinci sınıf öğrencilerinin geliştirdikleri metaforlar, okulun öğrenciler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini anlamak açısından önemli göstergeler olarak kabul edilebilir.

Anahtar sözcükler: Okul, öğrenci, algı, metafor, olgubilim.

¹Bu çalışma, 2-5 Mayıs 2018 tarihlerinde Antalya’da gerçekleştirilen 5. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresinde (EJER) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²*Sorumlu Yazar:* Doktora Öğrencisi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, E-posta: aydinsedaa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2446-6676>

³Dr. Öğr. Üyesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, E-posta: erguldemir@ankara.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3708-8013>

Okul, bireyleri yaşama hazırlayan eğitim sisteminin en güçlü ögesidir. Okul bir sistem olarak farklılığın ve bütünlüğün en güzel örneklerinden biridir. Okulda öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler gibi farklı insanlar; çeşitli öğretim ve öğrenme araç-gereçleri; sınav, ders, eğlence gibi farklı süreçler, başarı, sağlık, refah ve mutluluk gibi farklı amaçlara ulaşmak için birbirleri ile kaynaşır (Baykal, 2008). Okulların nasıl olması gerektiği sorusu sürekli gündemde olan bir tartışma konusudur. Okulların eğitim kurumları olarak, kendini sürekli güncelleyen, bilginin uygulamaya dönüştürüldüğü, toplumun yeni bilgi gereksinimlerinin karşılandığı, ekip çalışması ile insana güven veren bir yapıda olması zorunludur.

Yıllardır, bilim insanları ve filozoflar okul kavramına daha çok kuramsal bir yaklaşım geliştirmeyi benimselerken, öğretim liderleri ve yöneticiler okulun daha çok rol ve amaçlarına odaklanmışlardır. Fakat bunların çoğu, okulun öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve veli gibi okulu oluşturan bireylere ne anlam ifade ettiğini açıklamada yetersiz kalmıştır (Balci, 1999). Bugün artık çok sayıda okulun yeniliklerin gerektirdiği öğrenme türünü üretemediği ileri sürülmektedir. Bu durum, okulların bunu istememelerinden çok, onu nasıl yapacaklarını bilememelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle okulların yeniden yapılandırılmasına duyulan gereksinim giderek artmaktadır. Yeniden yapılanma sürecinin sağlanması, yalnızca öğrenciler için değil aynı zamanda öğretmenler için de gerçek anlamda bir “okul” olması demektir (Leithwood, Leonard ve Sharratt, 1998). Bu bağlamda, okulun en önemli paydaşları olan öğrencilerin ve öğretmenlerin okula yönelik düşünceleri, okul deneyimlerini nasıl yorumladıkları ve okuldaki rollerinin neler olduğu konusundaki algılarının ortaya çıkarılması önemlidir. Eğitim süreçlerini anlamak ve araştırmak; öğretmenlerin, öğrencilerin, yöneticilerin, velilerin eğitim ve eğitim uygulamaları ile ilgili algılarını metaforlar aracılığıyla incelemek, anlamak ve açıklamak mümkündür (Yob, 2003). Okullar, sembolik öğelerin bulunduğu kurumlardır. Bu sembollerden birisi de “metaforlar”dır. Metaforlar, insanların; yaşamı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri, varlıkları benzetmelerle açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olarak nitelendirilebilir (Cerit, 2008). Bu yönüyle bakıldığında, metaforlar yeni bir olguyu anlama ve açıklamada özellikle yararlıdır. Çünkü iyi bilinen bir durumun anlamını bilinmeyen bir duruma taşırlar. (Morgan, 1998). Dolayısıyla metaforlar, insanların kendi dünyalarını anlamasında, açıklamasında ve düzenlemesinde önemli araçlardır.

Tüm olgular ve kavramlar için söz konusu olabileceği gibi, eğitimin farklı alanlarındaki kavramların nasıl anlamlandırıldığını anlamada da metaforlardan yararlanılabilir. Yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi geliştirme, öğretimi planlama, program geliştirme, öğretmen uygulamalarını yönlendirme gibi konularda bir veri toplama aracı olarak metaforlara sıklıkla başvurulmaktadır (Vadeboncoeur ve Tores, 2003; Akt. Koçak, Gül, Gül ve Bökeoğlu, 2017). Öğretim hakkında metaforlara başvurmak, öğretimi o metaforun öngördüğü şekilde gerçekleştirmek değil, öğretim hakkında tartışmak olarak düşünülmelidir. Metafor, bakış açısının yaratıcı bir ifadesidir (Boostrom, 1998). Çocukların belirli konular hakkında iç dünyalarını anlamak, belirli olay, kişi, olgu ve durumlar hakkında ne düşündüklerini öğrenmek,

yine belirli olay, kişi, olgu ve durumlara ne tepki verdiğini öğrenmek için metaforlar en etkili veri toplama yöntemlerinden birisi olabilir. Örneğin, çocuklara resim çizdirmek kullanılacak bir yöntem olarak tercih edilebilir. Burada resimde nelerin çizildiğinden, resmin basit veya karmaşık olmasından çok çocuğun çizdiği resmi nasıl açıkladığı veya nasıl yorumladığı asıl veriyi oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çocukların bütün çizimlerinden onların kişilikleri, algıları, değer yargıları ve davranışları hakkında pek çok bilgi elde etmek mümkündür (Yavuzer, 2015). Resim yapma çocuğun renkleri, biçimleri ve çizgileri seçip düzenlemesini gerektiren; fikir, duygu, olay ya da gözlemlerin iletebilmesi için pek çok bileşeni bir araya getiren bir süreçtir (Malchiodi, 2005; Akt: Yalçın ve Erginer, 2014). Çizimler ayrıca kendini sözlü ya da yazılı olarak ifade edemeyen çocukların bir olgu hakkındaki görüş ve düşüncelerini rahatlıkla ifade ettikleri araçlardır. Bu yönüyle çizimler, psikologların ve eğitimcilerin ilgisini her zaman çekmeyi başarmıştır.

Türkiye’de ve Türkiye dışında eğitim ve okul konusunda yapılmış araştırmalar incelendiğinde, metaforlara dayalı çok sayıda çalışma (Marshall, 1990; Baker, 1991; Marchant, 1992; Balcı, 1999; Demir, 2007; Aydoğdu, 2008; Akkaya, 2012; Yalçın ve Erginer, 2004; Levine, 2005; Ogurlu, Öpengin ve Hızlı, 2015; Demirli Yıldız ve Türk, 2018) olduğu göze çarpmaktadır. Ancak sınırlı sayıda araştırmada (Aksoy ve Baran, 2010; A.Karavaşinoğlu, 2015; T.Karavaşinoğlu, 2015) veri toplama aracı olarak çizimler/resimlere başvurulduğu görülmüştür. Araştırmalarda genel olarak bireylerin farklı konular hakkında nasıl düşündüklerini görmek ve sorunu tüm yönleriyle tanımlamak ve problemlere çözüm önerileri üretmek için yeni bakış açıları yaratmada metaforlara başvurulmuştur. Bu araştırmalarda, metaforlar bir olgunun açıklanmasından daha çok betimleyici araçlar olarak kullanılmıştır. Metafor çalışmalarına sıklıkla, öğretmen eğitimi, sınıf yönetimi, eğitim yönetimi, okul deneyimi gibi konularda başvurulmaktadır.

Alanyazında özellikle ortaokulun ilk kademesi olan beşinci sınıf öğrencileri tarafından okulun bir bütün olarak nasıl algılandığına ilişkin çalışmalara çok az yer verildiği görülmüştür. Oysa bu tür çalışmalar, eğitim sürecini ve bu sürecin önemli bir ögesi olan okulu, bu sürecin öznesi olan öğrencilerin gözüyle görmek, onların duygu, düşünce ve algılarının belirlenmesinde, dolayısıyla bu alanda var olan sorunların ortaya çıkarılmasında önemli veriler sağlaması açısından öğretme-öğrenme sürecinin zenginleşmesine önemli katkılar sunabilir. Bu açıdan bakıldığında çocuklar; olaylar, durumlar ve nesnelere hakkındaki duygu, düşünce ve algılarını resimler aracılığıyla aktarabilmektedirler. Burada önemli olan çocuğun görsel olarak yansıttığı konu ile ilgili ne anlatmaya çalıştığının belirlenmesidir (Yavuzer, 2015). Bu çalışmada da öğrencilerin okul algılarının ortaya çıkarılmasında öğrencilerin yazılı ifadelerinin yanı sıra zihinlerindeki okul algısını görselleştirip somutlaştırması açısından çizimlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda, bu araştırmanın amacı, beşinci sınıf öğrencilerinin okula yönelik algılarını kurdukları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Belirlenen amaca bağlı olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

Öğrencilerin okul olgusuna yönelik,

1. Yazılı anlatımlarında kullandıkları metaforlar ve bu metaforların kategorik grupları nelerdir?
2. Çizdikleri resimlerdeki kullandıkları metaforlar ve bu metaforların kategorik grupları nelerdir?

Yöntem

Bu başlık altında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Nitel araştırma yaklaşımı ile tasarlanan bu çalışmada “olgubilim” deseni kullanılmıştır. Olgubilim, insanların olguları ve bu olgular ile ilgili olarak yaşadıklarını nasıl tanımladıklarına (Husserl, 1913; Akt: Patton, 2002) odaklandığından olgubilimde genelde şu iki soruya yanıt aranır: (1) Bu olguya ilişkin algı ve deneyimler nelerdir? ve (2) Bu olguya ilişkin deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir? (Cresswell, 2012). Olgubilimde genelleştirilmelerin yapılması amaçlanmamaktadır. Burada amaç, tüm olgunun görüldüğü gibi tanımlanmasıdır (Simpson, 2007; Akt. Çokluk, 2018). Bu çalışmada ele alınan olgu “okul”dur. Öğrencilerin okul sürecindeki deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını belirlemek araştırmanın odağını oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz döneminde İstanbul, Samsun ve Urfa illerinde öğrenim gören 44 özel okul öğrencisi ve 41 devlet okulu öğrencisinden oluşan toplam 85 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada yer alan öğrenci grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi çoğu zaman araştırmacının zaman, para ve işgücü gibi sınırlılıkları nedeniyle diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Ayrıca çalışmada, farklı okul türlerinde yer alan öğrencilerden veri toplanarak maksimum çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi, çeşitlilik gösteren durumlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmacının farklı özelliklere sahip birimleri örnekleme dâhil etmesidir (Creswell, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma grubunun büyüklüğüne karar verirken araştırma sorularının yanıtının doyum noktasına gelme durumu göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma sorularının yanıtı olabilecek durumlar tekrar etmeye başlayıncaya kadar okul algısı formu aracılığıyla veri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, öğrencilerin okula yönelik algılarının ortaya çıkarılması için araştırmacılar tarafından “Okul Algısı Formu” geliştirilmiştir. Geliştirilen form iki

bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin, “Okul ... gibidir. Çünkü ...” , “Okul ... gibi kokar. Çünkü ...”, “Okul ... gibi hissettirir. Çünkü ...”, “Okul ... rengi gibidir. Çünkü ...” şeklinde verilen ifadelerdeki boşluğu tamamlamaları ve benzetme nedenlerini bir ya da iki cümle ile açıklamaları istenmiştir. İkinci bölümde ise öğrencilerin okulla ilgili düşüncelerini yansıtacağı bir resim çizmeleri ve neden bu resmi çizdiklerini kısaca açıklamaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan, okul algısı formunun geçerliği için, iki ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda formlar yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca formun küçük bir grupta yapılan deneme uygulamasından elde edilen öğrenci yanıtları incelenmiş ve forma son biçimi verilmiştir. Okul Algısı Formu EK’te yer almaktadır.

Verilerin toplanması aşamasında, çalışma grubuna dahil olan öğrencilerin branş/sınıf öğretmenlerine araştırmanın amacı ve uygulamaların nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi verilmiştir. Öncelikle hazırlanan okul algısı formunun ilk bölümü araştırmacılar tarafından yaklaşık on beş dakikada uygulanmıştır. Daha sonra formun ikinci bölümü olan resim çizdirme kısmı uygulanmıştır. Uygulamalar bir ders saatinde (40 dk) tamamlanmıştır. Bu aşamada, öğrencilerin okulu nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak için yazılı ifadeleriyle çizimleri bir arada değerlendirilmiştir. Ayrıca çizimlerde anlatılmak istenenlerin yazılı ifadelerle birlikte değerlendirilmesi ile daha nitelikli veriler elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Okul algısı formu aracılığıyla elde edilen yazılı ve görsel dokümanlar, doküman incelemesi yoluyla analiz edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğrencilerin okulla ilgili yazdıkları ifadelerin ve çizimlerinin çözümlenmesinde, kullanılan metaforlara ilişkin kodlar belirlenmiştir. Metaforlara verilen kodlara bağlı olarak kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin bir kısmı doğrudan öğrenciler tarafından doldurulan formda yer alan kavramlar kullanılarak oluşturulmuştur. Her kategori için toplam metafor sayısı elde edilmiştir.

Araştırmanın geçerliğini arttırmak için uzman incelemesi, meslektaş teyidi ve ayrıntılı betimleme stratejilerine (Cresswell, 2009) başvurulmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler, kategorilere göre düzenlenerek okuyucuya yorum katmadan aktarılmıştır. Bulgularda doğrudan alıntılara yer verilerek ayrıntılı betimlemeler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçların toplanan verilerle tutarlı olup olmadığını saptamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur (Merriam, 2013). Araştırmanın iç güvenilirliğinin sağlanması için veri analizi sürecinde kodlar ve bu kodlara bağlı olarak kategoriler oluşturulduktan sonra bir başka araştırmacı 85 bireyden elde edilen verilerden seçkisiz olarak seçilen 20’si üzerinde kodlama yapmıştır. Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik formülü (Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)) kullanılarak araştırmacılar arasındaki benzerlik katsayısı .80 olarak (Güvenirlik = 16 / 16 + 4) bulunmuştur.

Bulgular

Bulgular iki başlık altında araştırmanın amacına uygun olarak; (1) Yazılı Metaforlara İlişkin Bulgular ve (2) Sözlü Metaforlara İlişkin Bulgular şeklinde sunulmuştur.

Yazılı Metaforlara İlişkin Bulgular

Araştırma verilerine göre, öğrencilerin “okul” kavramına ilişkin kullandıkları çok sayıda yazılı metafor 12 farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu metaforlardan oluşturulmuş kavramsal kategoriler ve her bir kategoriye oluşturan metaforların belirtilme sıklıkları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Kategorileri Oluşturan Yazılı Metaforlar ve Belirtilme Sıklıkları

Kategori	Metafor Sayısı (f)	Metaforlar
Doğa	53	çiçek (f=36), orman (f=7), güneş (f=3), ağaç (f=2), bahçe (f=2), su (f=2), temiz hava (f=1)
Renk	48	gökkuşağı (f=12), yeşil (f=10), beyaz (f=9), kırmızı (f=6), mavi (f=6), pembe (f=3), sarı (f=2)
Aile	46	ev (f=36), kardeş (f=5), anne-baba (f=4), mahalle (f=1)
Mutluluk	39	güzel/iyi (f=13), mutlu (f=6), güvende (f=6), cennet (f=2), prenses (f=2), gökyüzü (f=2), sevgi (f=2), hayal (f=2), diğer (f=4)
Başarı	24	bilim adamı (f=5), bilge/bilgili (f=4), başarılı (f=3), cesur (f=3), uzman (f=2), deniz (f=2), diğer (f=5)
Gelecek Zaman	20	hayat (f=14), yıldız (f=3), gelecek (f=2), savaşsız bir ülke (f=1)
Eğlence	14	oyun/oyun alanı (f=7), eğlenceli bir yer (f=3), macera (f=2), diğer (f=2)
İçerik	11	kitap (f=9), diğer (f=2)
Meslek	11	dersane (f=3), sportif (f=2), diğer (f=6)
Yiyecek	6	pasta (f=3), şeker (f=2), çikolata (f=1)
Kaygı	4	stresli (f=2), sınav (f=2)
Baskı	4	esir (f=1), hapisane (f=1), sıkıcı (f=1), yorgun (f=1)
Toplam	280	

Tablo 1’de görüldüğü gibi en yüksek sıklığa sahip metafor kategorisi “Doğa” (f=53), en düşük sıklığa sahip metafor kategorisi ise “Baskı” (f=4) olmuştur. “Doğa” kategorisinde, en fazla kullanılan metafor “çiçek” (f=36)’tir. Ayrıca bu kategoride, “orman” (f=7), “güneş” (f=3), “ağaç” (f=2), “bahçe” (f=2), “su” (f=2), “temiz hava” (f=1) metaforlarına rastlanmıştır. Bu metaforlar incelendiğinde, okulun öğrencilere huzur verdiği, okulda yeni şeyler öğrenmekten mutlu oldukları belirtilebilir. Bu kategori ile ilgili metaforları kullanan öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Okul çiçek gibi kokar. Çünkü çevreye duyarlıdır”. “Okul su gibidir. Çünkü içtikçe öğrenirsin”. “Okul orman rengi gibidir. Çünkü burada bir sürü arkadaşım vardır”.

“Renk” (f=48) kategorisini oluşturan metaforları içeren ifadeler incelendiğinde öğrencilerin okulu güvende hissettiren, kendilerine temiz bir gelecek bırakan, sanat çalışmalarına önem veren bir yer olarak algıladıkları görülebilir. Bu kategoride en fazla kullanılan metaforlar “gökkuşağı” (f=12) ve “yeşil” (f=10) metaforlarıdır. Bu kategoriyi oluşturan metaforları kullanan öğrencilerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Okul beyaz rengi gibidir. Çünkü güven ve huzur verir”. “Okul güneş rengi gibidir. Çünkü geleceğe bir ışık gibi parlarız”. “Okul gökkuşağı rengi gibidir. İçinde bir sürü arkadaşım vardır”.

Yazılı metaforlardan en sık kullanılan bir diğer kategori ise “Aile”dir (f=46). Bu kategoriyi oluşturan metaforları içeren ifadeler göre öğrencilerin okulu kendi evleri (f=36) gibi gördükleri, öğretmenlerini anne baba gibi, arkadaşlarını kardeşleri gibi algıladıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforları kullanan öğrencilerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Okul kardeş gibidir. Çünkü arkadaşlarımız bizim kardeşimizdir”. “Okul ailem gibidir. Çünkü öğretmenler anne-baba gibi, arkadaşlarım kardeş gibidir”.

“Mutluluk” (f=39) kategorisini oluşturan metaforlara ilişkin ifadeler analiz edildiğinde, öğrencilerin daha çok “güzel/iyi” (f=13), “mutlu” (f=6), “güvende” (f=6) metaforlarını kullandıkları görülmüştür. Bu metaforlardan, öğrencilerin okulda mutlu hissettikleri, okulu güzel bir yer olarak algıladıkları sonucuna varılabilir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforları kullanan öğrencilerin bazılarının ifadelerine yer verilmiştir:

“Okul güzel gibidir. Arkadaşlarımız ve öğretmenlerimiz ile başka bir hayatımız olur”. “Okul mutlu gibi hissettirir. Çünkü okulda oyun oynarız, ders yaparız”.

“Başarı” (f=24) kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde, öğrencilerin okulu bilgi edindikleri, kendilerini başarılı ve cesur hissettikleri bir yer olarak algıladıkları ifade edilebilir. Öğrencilerin bu kategori altında kullandıkları metaforlara bakıldığında “bilim adamı” (f=5), “bilge/bilgili” (f=4) gibi olumlu metaforların tercih edildiği görülmüştür. Bu kategoride kullanılan metaforlara ilişkin öğrenci ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Okul bilim adamı gibi hissettirir. Çünkü bilimi öğreniriz”. “Okul bilge gibi hissettirir. Çünkü okulda yeni şeyler öğreniriz”.

“Gelecek Zaman” (f=20) kategorisini oluşturan metaforlar analiz edildiğinde en fazla kullanılan metaforun “hayat” (f=14) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bu kategorideki yazılı ifadeleri incelendiğinde, öğrencilerin okulu kendilerini hayata hazırlayan, geleceklerine ışık tutan bir yer olarak algıladıkları sonucuna varılabilir.

Öğrencilerden bazılarının bu konuda kullandıkları metaforlara ilişkin ifadeleri şöyledir:

“Okul hayat gibidir. Çünkü neredeyse tüm vaktimizi okulda geçiririz”. “Okul gelecek gibidir. Çünkü bizi geleceğe hazırlar”. “Okul hayat gibidir. Çünkü okul olmasaydı hayatı öğrenemezdik”.

Öğrencilerin en fazla metafor kullandıkları kategorilerden biri de “Eğlence” (f=14) kategorisidir. Bu kategoride en fazla tercih edilen metafor “oyun/oyun alanı” (f=7) metaforudur. Bu kategoriye ait metaforlar incelendiğinde öğrencilerin okulu arkadaşlarıyla oyun oynadıkları, eğlendikleri bir yer olarak algıladıkları belirtilebilir. Bu konuda öğrencilerin kullandıkları metafor ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Okul oyun alanı gibidir. Çünkü derslerde eğlenerek öğreniriz”. “Okul oyun gibidir. Çünkü daha çok sosyalleşiriz”.

“İçerik” (f=11) ve “Meslek” (f=11) kategorilerine ait metaforlar incelendiğinde öğrencilerin okulu öğrendikçe geliştikleri bir yer, dersane gibi algıladıkları belirtilebilir. Öğrencilerin bu kategoriye ait tercih ettikleri metaforlardan biri aşağıdaki gibidir:

“Okul kitap gibidir. Çünkü her bölüme geçerken gelişiriz.”

Altı öğrencinin “Yiyecek” kategorisinde yer alan metaforları (pasta, şeker, çikolata) kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu metaforlar incelendiğinde öğrencilerin okulda keyifli vakit geçirdikleri, okulla ilgili algılarının olumlu olduğu belirtilebilir. Bu kategoride yer alan metaforları tercih eden bir öğrencinin kullandığı ifade şu şekildedir:

“Okul şeker gibidir. Çünkü tatlı anılar biriktirir.”

Öğrencilerin okul kavramına yönelik yazılı metaforlarında “Baskı” (f=4) ve “Kaygı” (f=4) kategorilerinde yer alan metaforları çok az sayıda kullandıkları dikkat çekicidir. “Kaygı” kategorisinde iki öğrenci “stres” ve iki öğrenci “sınav” metaforlarını kullanmışlardır. “Baskı” kategorisinde birer öğrenci “esir”, “hapishane”, “sıkıcı” ve “yorgun” metaforlarını tercih etmişlerdir. Bu kategorilere ilişkin kullandıkları ifadeler aşağıdaki gibidir:

“Okul yorgun gibi hissettirir. Çünkü her gün 8 farklı ders, 8 farklı öğretmen, 8 farklı konu görürüz”. “Okul sınavda gibi hissettirir. Çünkü ne zaman bir şey yapsam acele etmek zorunda hissediyorum.”

Görsel Metaforlara İlişkin Bulgular

Araştırma verilerine göre, öğrencilerin “okul” kavramına ilişkin kullandıkları görsel metaforlar 11 farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu kavramsal kategoriler, her kategoriye oluşturan metaforların belirtilme sıklıkları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Kategorileri Oluşturan Görsel Metaforlar ve Belirtilme Sıklıkları

Kategori	Metafor Sayısı (f)	Metaforlar
Eğlence	20	oyun/oyun alanı (f=15), eğlenceli bir yer (f=5)
Baskı	18	sıkıcı (f=6), adaletin olmadığı bir yer (f=3), diğer (f=9)
Mutluluk	16	arkadaş (f=4), güzel/iyi (f=3), mutlu (f=3), sevgi (f=3), diğer (f=3)
Aile	12	ev (f=6), kardeş (f=3), anne-baba (f=3)
Başarı	11	öğrenme yeri (f=7), diğer (f=4)
İçerik	10	ödev (f=4), dersler (f=3), diğer (f=3)
Kültür	10	İstiklal Marşı (f=4), Türk Bayrağı (f=3), diğer (f=3)
Meslek	9	doktor (f=4), diğer (f=5)
Kaygı	9	sınav (f=2), korku (f=2), üzgün (f=2), stresli (f=1), sınav puanı (f=1), karne (f=1)
Gelecek Zaman	5	gelecek (f=3), hayat (f=2)
Toplam	120	

Tablo 2’de yer alan kategoriler arasında sıklığı en fazla olan metafor kategorisinin “Eğlence” (f=20), en az olduğu metafor kategorisinin ise “Gelecek Zaman” (f=5) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okul olgusuna ilişkin yazılı metaforlarında en az tercih edilen metaforlar, “Baskı” ve “Kaygı” kategorilerine ait iken, çizimlerinde kullandıkları görsel metaforlarda “Eğlence” kategorisinden sonra “Baskı” (f=17) kategorisi yer almaktadır. Bu farklılığın, öğrencilerin duyu ve düşüncelerini çizimlerine daha rahat yansıtabiliyor olmalarından kaynaklanmış olabileceği ve bu durumun daha net ortaya konulabilmesi için konuyu bu yönüyle ele alan araştırmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir.

“Eğlence” (f=20) kategorisinde toplanan çizimlerde öğrencilerin, okul kavramına ilişkin algılarını betimlerken oyun ve eğlence ile ilgili semboller, karakterler ve şekiller kullandıkları gözlenmiştir. Bu kategoride en fazla kullanılan metafor, “Oyun/Oyun Alanı” metaforudur. Aşağıda “Eğlence” kategorisinde yer alan bazı öğrenci çizimlerine ve açıklamalarına yer verilmiştir:

Şekil 1. Örnek Öğrenci Çizimi 1

Şekil 2. Örnek Öğrenci Çizimi 2

“Baskı” (f=17) kategorisinde yer alan çizimlerde, öğrencilerin okulu, “sıkıcı” (f=6) ve “adaletin olmadığı bir yer” (f=3) olarak algıladıkları görülmüştür. Aşağıda öğrencilerin bazılarının çizimleri ve bu çizimleri anlatırken kullandıkları ifadeler yer almaktadır:

Şekil 3. Örnek Öğrenci Çizimi 3

Şekil 4. Örnek Öğrenci Çizimi 4

“Mutluluk” (f=16) kategorisinde yer alan çizimlerde öğrencilerin, okul kavramına ilişkin algılarını betimlerken okulda mutlu hissettiklerine dair semboller, karakterler ve şekiller kullandıkları gözlenmiştir. Aşağıda “Mutluluk” kategorisinde yer alan bazı öğrencilerin çizimlerine ve açıklamalarına yer verilmiştir:

Şekil 5. Örnek Öğrenci Çizimi 5

Şekil 6. Örnek Öğrenci Çizimi 6

“Aile” (f=12) kategorisinde yer alan çizimler analiz edildiğinde en çok kullanılan metaforun “ev” metaforu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okulu, kendi evleri gibi, arkadaşlarını kardeşleri ve öğretmenlerini anne babaları gibi resmettikleri görülmüştür. Aşağıda öğrencilerin bazılarının çizimleri ve bu çizimleri anlatırken kullandıkları ifadeler yer almaktadır.

Şekil 7. Örnek Öğrenci Çizimi 7

“Başarı” (f=11) kategorisinde toplanan çizimlerde öğrencilerin, okul kavramına ilişkin algılarını betimlerken çalışkan olmak, başarıya giden yol, hedefleri ile ilgili karakterler ve şekiller kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu kategoride yer alan çizimlere ilişkin yapılan açıklamalardan fazla kullanılan metafor “öğrenme yeri (f=7)”dir.

Aşağıda “başarı” kategorisinde yer alan resimler arasından öğrencilerin bazılarının çizimlerine ve açıklamalarına yer verilmiştir:

Şekil 8. Örnek Öğrenci Çizimi 8

“İçerik” (f=10) kategorisinde yer alan öğrenci çizimlerinde dersler, ders kitapları gibi içeriklerle ilgili şekillerin, sembollerin, karakterlerin kullanıldığı görülmüştür. Aşağıda öğrencilerin bazılarının çizimleri ve çizimlerini anlatırken kullandıkları ifadeler yer almaktadır:

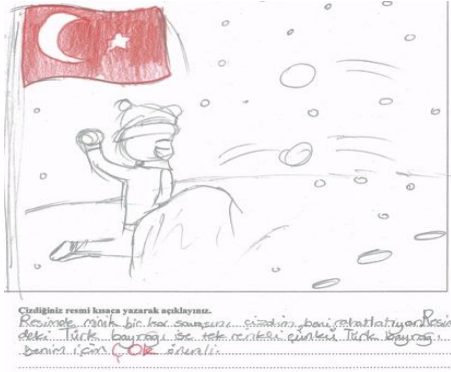
Şekil 9. Örnek Öğrenci Çizimi 9

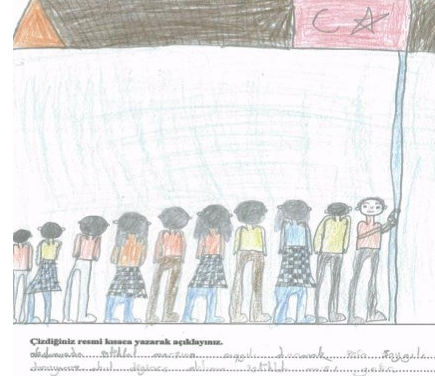
Şekil 10. Örnek Öğrenci Çizimi 10

“Kültür” (f=10) kategorisinde yer alan öğrenci çizimlerinde öğrencilerin okulu İstiklal Marşını okudukları, Atatürk’e saygı duydukları, Türk Bayrağını ve törenleri önemstedikleri bir yer olarak gördükleri çizdikleri sembollerden, şekillerden

anlaşılmaktadır. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrencilerin çizimleri ve ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Şekil 11. Örnek Öğrenci Çizimi 11

Şekil 12. Örnek Öğrenci Çizimi 12

“Meslek” (f=9) kategorisinde öğrencilerin okulu meslek kazandıran bir yer olarak algıladıkları görülmektedir. Bu konu ile ilgili yazılı ve görsel metaforlar birlikte incelendiğinde hemen hemen aynı sayıda öğrenci “meslek” kategorisinde yer alan yazılı ve görsel metaforları kullanmışlardır. Aşağıda bir öğrencinin çizimi ve açıklaması yer almaktadır.

Şekil 13. Örnek Öğrenci Çizimi 13

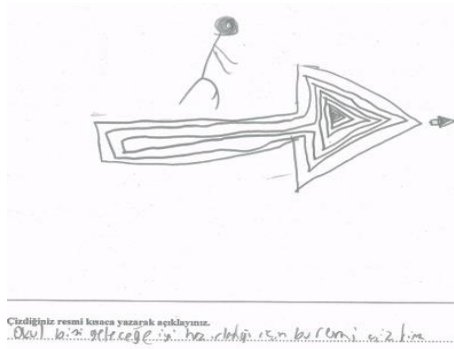
“Kaygı” (f=9) kategorisine ilişkin görsel metaforlar incelendiğinde yazılı metaforlarda olduğu gibi öğrencilerin okul olgusuna, sınav, sınav puanı gibi anlamlar yükledikleri düşünülmektedir. Ayrıca bu kategoriye ilişkin görsel metaforların da az

sayıda olduğu görülmektedir. Aşağıda bu kategoriye temsil eden öğrenci çizimlerinden ve açıklamalarından bazılarına yer verilmiştir.

Şekil 14. Örnek Öğrenci Çizimi 14

“Gelecek Zaman” (f=5) kategorisi ile ilgili öğrencilerin çizimlerinde kullandıkları şekiller, semboller, karakterler sınırlı kalmıştır. Yazılı ifadelerinde bu kategori ile ilgili metaforlara daha sık rastlanmıştır. Aşağıda bazı öğrencilerin çizimleri ve yaptıkları açıklamalara yer verilmiştir.

Şekil 15. Örnek Öğrenci Çizimi 15

Şekil 16. Örnek Öğrenci Çizimi 16

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada beşinci sınıf öğrencilerinin okula yönelik algılarını ortaya koyabilmek amacıyla yazılı metaforların yanı sıra öğrenci çizimlerine de

başvurulmuştur. Böylece araştırma kapsamında daha derinlemesine betimlemeler elde edilmiştir. Öğrenciler çizimleri aracılığıyla duygu ve düşüncelerini daha özgürce belirtebilmektedirler. Özellikle belli bir olgunun, kavramın açıklanmasına yönelik öğrencilerin çizimlerini içeren Türkiye ve Türkiye dışında yapılmış araştırmaların sınırlı sayıda olduğu, ancak sayılarının yıllara göre artış gösterdiği görülmüştür.

Araştırmanın ilk bulgusundan da anlaşılacağı üzere, öğrencilerin okul olgusuna ilişkin ürettikleri yazılı metaforlar incelendiğinde, okul ile ilgili olarak, “ev”, “aile”, “eğlendiren”, “güvende” ve “mutlu hissettiren bir yer” gibi olumlu algılara sahip oldukları ifade edilebilir. Çok az sayıda öğrencinin “esir”, “hapishane”, “sınav” metaforlarını kullandığı görülmüştür. Bu bulgular, Saban (2008) tarafından yapılan araştırmanın bulguları arasında yer alan “sevgi ve dayanışma yeri”, “bilgi ve aydınlanma yeri”, “kültürleme ve şekillendirme yeri”, “büyüme ve olgunlaşma yeri”, “hoş ve güzel bir yer”, “geleceğin umudu ve güvencesi” gibi metaforlar ile örtüşmektedir.

Bu araştırmadaki yazılı metaforlar en çoktan en aza üretilme sayılarına göre, “Doğa”, “Renk”, “Aile”, “Mutluluk”, “Başarı”, “Gelecek Zaman”, “Eğlence”, “İçerik”, “Meslek”, “Yiyecek”, “Kaygı” olarak 12 kategoride incelenmiştir. “Doğa” kategorisinde toplanan metaforlar analiz edildiğinde okulun öğrenciler tarafından çevreci ve duyarlı olarak, “Renk” kategorisinde, aydınlığı temsil eden, güvende ve mutlu hissettikleri bir yer olarak algılandığı belirtilebilir. Ogurlu, Öpengin ve Hızlı'nın (2015) üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmen kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya koymak amacıyla yaptıkları araştırmada öğrencilerin okul metaforları benzer şekilde “huzur veren koruyucu bir ortam” kategorisinde toplanmıştır.

“Aile” kategorisinde ise öğrencilerin öğretmenlerini anne baba gibi, arkadaşlarını kardeşleri gibi gördükleri ve kendilerini evlerinde hissettikleri bir yer olarak algıladıkları söylenebilir. Bu yönüyle Cerit'in (2008) araştırmasından elde ettiği bulgularla (“bilgi kaynağı ve dağıtıcısı”, “anne/baba”, “arkadaş”, “rehber ve çevresini aydınlatan kişi”) ve Inbar (1996) tarafından yapılan araştırma bulguları (“çerçevelemiş dünya”, “çalışma ve yarışma dünyası”, “bütünleştirme ve onarma dünyası”, “büyüme ve gelişme dünyası”, “eğitimsel makine”, “olanaklar deposu”, “eğitsel öğrenme merkezi”, “serbestlik ve yaratıcılık dünyası”, “ikinci ev”, “eğlence dünyası”) ile paralellik göstermektedir.

“Mutluluk” ve “Başarı” kategorilerinde öğrenciler okulda yeni şeyler öğrendiklerine ve okulda mutlu ve güvende olduklarına ilişkin metaforlar üretmişlerdir. ERG (2016) tarafından yayınlanan, “Çocukların Gözünden Okulda Yaşam” adlı araştırmada veriler, 4, 5 ve 7. sınıf öğrencilerinin görüşlerinden elde edilmiştir. Araştırmada 5. sınıf öğrencilerinin % 67'si okula her zaman severek gittiklerini, % 69'u okulda mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu oranın, öğrenciler 7. sınıfa geldiklerinde % 50'lere kadar düşmekte olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, 5. sınıf öğrencilerinin %76'sı okulda öğrendiklerinin ilgilerini çektiğini ifade ederken, 7. sınıfta öğrendiklerini ilgi çekici bulan %57'lik kısımdır.

Akkaya'nın (2012) ortaöğretim öğrencilerinin okul algısına yönelik yaptığı araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin okula karşı olumsuz tutuma sahip oldukları, çok sayıda hapisane metaforunu kullandıkları görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin algılarındaki bu farklılığın giderilmesine yönelik daha fazla araştırmalara gerek duyulmaktadır. "Gelecek Zaman" ve "Eğlence" kategorilerinde, gelecek, hayat, oyun alanı, macera gibi metaforların kullanıldığı görülmüştür. Çuhadar ve Sarı'nın (2007) öğrencilerin okula ilişkin algılarını irdeledikleri araştırmada katılımcıların okula ilişkin ürettikleri olumlu metaforlar arasında "gelecek", "bilgi yuvası" ve "aydınlığa açılan kapı" yer almıştır. Bu bulgulara, Balcı'nın (1999) öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okullarını nasıl kavramsallaştırdığını ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı araştırmasında da rastlanmıştır.

"İçerik", "Meslek" ve "Yiyecek" kategorilerine ait metaforlar incelendiğinde okulun öğrencilerin kendilerini geliştirdikleri, meslek edinecekleri, güzel anılar biriktirdikleri bir yer olarak olumlu algılandığı söylenebilir. Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri çok az sayıda öğrencinin kullandıkları yazılı metaforların "Baskı" (4) ve "Kaygı" (4) kategorilerinde toplanmasıdır. Bu ögelere ilişkin stres, sınav, esir gibi metaforlar kullanılmıştır. Benzer bulgulara Cerit'in (2006), öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşleri aracılığıyla okul metaforlarını incelediği araştırmasında rastlanmıştır. Araştırmada "bilgi ve aydınlanma yeri", "büyüme ve olgunlaşma yeri", "değişim ve gelişim yeri", "hoş ve güzel bir yer", "aile" ve "takım" metaforları yüksek frekans gösterirken "karişiklik atmosferi", "mahkeme salonu", "hapisane" metaforları ise hiçbir katılımcı tarafından tercih edilmemiştir.

Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik olarak öğrencilerin okul algıları çizimleri aracılığı ile belirlenmiştir. Öğrencilerin okul olgusuna yönelik yaptıkları çizimler ortak özelliklerine göre 11 farklı kavramsal kategori altında sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler en fazla çizim içerenden en az çizim içeren kategoriye doğru sırasıyla "Eğlence", "Baskı", "Mutluluk", "Aile", "Başarı", "İçerik", "Kültür", "Meslek", "Kaygı", "Gelecek Zaman" şeklindedir. Bu kategorilerden "Eğlence", "Baskı", "Mutluluk", "Aile", "Başarı", "İçerik", "Meslek", "Kaygı", "Gelecek Zaman" kategorileri hem yazılı hem de görsel metaforlarda ortaktır.

Görsel metaforların toplandığı kategoriler incelendiğinde çok sayıda öğrencinin çiziminde, birlikte oyun oynayan çocuklar, oyun alanları, park vb. "Eğlence" öğelerine yer verdikleri görülmüştür. Aksoy ve Baran (2010) tarafından yapılan araştırma bulgularında da benzer çizimler görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun resimlerinde bahçe alanlarına yer verdiği gereksinimlerinin karşılanmasında açık hava etkinliklerinin oyun alanlarının önemi ortaya konulmuştur. Öktem (2018), çocukların oyunlardan öğrendiğini, yaratıcılıklarının oyunlarla geliştiğini, kendi güçlü ve geliştirmeleri gereken yönlerinin oyunlarla fark edildiğini belirtmektedir (Akt. TEDMEM, 2018). Bu nedenle oyunun öğrencinin okul yaşantısında önemli bir rolü vardır.

Çizimlerde bir başka dikkat çekici nokta ise "Baskı" kategorisi ile ilgili olarak öğrencilerin kullandığı şekiller ve sembollerin fazla sayıda olmasıdır. Yazılı

metaforlarda ise yalnızca dört öğrenci bu kategoriye ilişkin ifadeler kullanmıştır. Bunun nedeni, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini çizimleri aracılığıyla daha rahat ortaya koymaları olabilir. Yine de bu durumun ileride yapılacak araştırmalarla incelenmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Çuhadar ve Sarı (2007) tarafından yapılan araştırmadan elde edilen bir başka bulgu da okula ilişkin olumsuz metaforlar arasında “sınav merkezli”, “öğrencilere güvenilmeyen bir yer”, “yasaklardan ibaret bir yer” ve “adaletin olmadığı bir yer” olduğudur. Bu bulgular da aynı şekilde bu araştırmanın ikinci sorusundan elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Görsel metaforlarda yazılı metaforlardaki kategorilerden farklı olarak “Kültür” kategorisi yer almaktadır. Bu kategorideki çizimler incelendiğinde öğrencilerin Türk Bayrağı, tören, İstiklâl Marşı, Atatürk’e saygı ile ilgili şekiller, semboller kullandıkları ve çizimlerini anlatırken bu kavramlara yer verdikleri görülmüştür. Aykaç (2012), ilköğretim öğrencilerinin resimleri aracılığıyla öğretmen ve öğrenme süreci algılarını belirlemeye yönelik yaptığı araştırmasında, öğrencilerin büyük bir oranının öğretmenleri “insan” olarak algıladıkları görülürken, küçük bir oranın ise “Atatürk” gibi tanınan bir kişi ya da güneş, çiçek, kalp, kitap gibi nesnelere biçiminde algıladıkları görülmüştür. Öğrenme sürecine ilişkin elde edilen bulgularda ise öğretmenin genel olarak tahtanın yanında, elinde tebeşirle ders anlatırken resmedildiği görülmüştür.

Araştırma sonucunda öğrencilerin, “okul” olgusuna yönelik algılarının daha çok olumlu yönde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yazılı ve görsel metaforlarında okul ortamının özellikleri ve öğrencilerin akranlarıyla ve öğretmenleriyle olan ilişkilerinin onların mutlu, huzurlu ve başarılı olmasını doğrudan etkilediği görülmüştür. Okuldaki oyun alanları, öğrencilerin sosyalleşmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. ERG (2016) raporuna göre, eğitim ortamları, okul kaynakları, okuldaki güvenli iklim, bireysel gelişimlerinin önemli bir döneminde bulunan 9-12 yaş çocuklarının yapabilirliklerini büyük ölçüde desteklemektedir. Öğrencilerin görsel metaforlarında baskı unsuru olarak algılanabilecek olumsuz metaforların görülmesinin nedeni görüşme yöntemine başvurulmasıyla daha derinlemesine incelenebilir. Benzer bir çalışma öğrencilerle yüz yüze veya odak grup görüşmeleriyle yürütülebilir. Öğrencilerin okul algılarının belirlenmesine yönelik farklı sınıf düzeylerini de kapsayan, geniş çalışma gruplarıyla karşılaştırmalı bir araştırma yapılabilir. Öğrencilerin okula yönelik algılarının belirlenmesi konusunda yapılan bu çalışmanın bulguları eğitim paydaşlarının bu konuda yapacakları öğrenciyi merkeze alan benzer çalışmalarda yol gösterici olabilir.

Kaynakça

- Akkaya, E. (2012). *Ortaöğretim öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aksoy, P. ve Baran, G. (2010, Kasım). 60-72 aylık çocukların okula ilişkin algılarının resim yoluyla incelenmesi. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi, 283-285.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar yardımıyla analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Aykaç, N. (2012). İlköğretim öğrencilerinin resimlerinde öğretmen ve öğrenme süreci algısı. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 288-315.
- Balcı, A. (1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers, and parents from four selected schools (in Ankara)* (Yayımlanmamış doktora tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Baker P.J. (1991). Metaphors of mindful engagement and a vision of better schools, *Educational Leadership*, 48(6), 32-35.
- Baykal, A. (2008, Şubat). Eğitimde Ölçme ve Aranılan Nitelikler. Ortaöğretim Sisteminde Arayışlar Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Antalya.
- Boostrom, R. (1998). "Safe spaces": Reflections on an educational metaphor. *Journal of Curriculum Studies*, 30(4), 397-408.
- Creswell, W. J. (2009). *Research Design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (3rd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, W. J. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (Fourth Edition). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.
- Cerit, Y. (2006). School metaphors: the view of students, teachers and administrators. *Educational Science Theory and Practice*, 6(3), 692-699.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Çokluk, B. Ö. (2018). Nitel Araştırma ve Veri Analizi. Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Açık Ders Malzemeleri. Web: <https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=3114> adresinden 28.09.2018 tarihinde alınmıştır.
- Demir, C. E. (2007). Metaphors as a reflection of middle school students' perception of school: A cross cultural analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13(2), 89-107.
- Demirli Yıldız, A. ve Türk, E. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının görev sınırları ve sorumluluklarının metaforlar ile analizi. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1207-1216.
- ERG (2016). *Çocukların gözünden okulda yaşam*. İstanbul: Baskı İmak Ofset.

- Inbar, D. (1996). The free educational prison: metaphors and images. *Educational Research*, 38(1), 77–92.
- Karavaşinoğlu, A. (2015). *Öğrencilerin metaforik sınav algıları ile velilerin okula yönelik görüşleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karavaşinoğlu, T. (2015). *Ortaokullarda beden öğretmenine ilişkin metaforik algılar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/adresinden_alinmistir.
- Koçak, D., Gül, D. Ç., Gül, E. ve Bökeoğlu, Ç. Ö. (2017). Öğrencilerin sınav kavramına yönelik metaforlarının incelenmesi. *KEFAD*, 18(3), 415-434.
- Leithwood, K., Leonard, L and Sharratt, L. (1998). Conditions fostering organizational learning in schools. *Educational Administration Quarterly*, 34(2), 243-276.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41 (4), 172-175.
- Malchioidi, C.A. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*. (T. Turtbay, Çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Marchant, G. (1992). A teacher is like a ...: Using simile lists to explore personal metaphors. *Language and Education*, 6(1), 33-45.
- Marshall, H. H. (1990). Metaphor as an instructional tool in encouraging student teacher reflection. *Theory into Practice*, 29(2), 128-132.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. (G. Bulut, Çev.). İstanbul: MESS Yayınları.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. Jossey-Bass.
- Numanoğlu, G. (1999). Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-II: Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 32(1-2), 341-350.
- Ogurlu, Ü , Öpengin, E , ve Hızlı, E . (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (46), 67-83.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3th edition). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Educational Administration: Theory and Practice*, 55, 459-496.
- TEDMEM (2018). Prof. Dr. Ferhunde Öktem ile Düşünme Becerileri ve Oyun Üzerine. Web: <https://tedmem.org/dosya-konusu/prof-dr-ferhunde-oktem-ile-dusunme-becerileri-oyun-uzerine> adresinden 27.03.2018 tarihinde alınmıştır.
- Vadeboncoeur, J. A., and Torres M. N. (2003). Constructing and reconstructing teaching roles: a focus on generative metaphors and dichotomies. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 24(1): 87-103.
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin yaptıkları çizimler. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 270-285.
- Yavuzer, H. (2015). *Resimleriyle çocuk*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.

EK: Okul Algısı Formu

Sevgili Öğrenci,

Bu form, sizin okulla ilgili görüşlerinizi belirlemek amacıyla yaptığımız araştırma kapsamında hazırlanmıştır. Formda iki bölüm yer almaktadır. Araştırmadan elde edilen bilgiler yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

(Yazar adı)

Adınız-Soyadınız:

Cinsiyetiniz:.....

Yaşınız:

Kaç yıldır bu okuldasınız?

I. Bölüm: “BANA GÖRE OKUL”

Bu bölümde size verilen her bir cümledeki boşluğu kendi düşüncenize göre tamamlamanız ve yaptığınız benzetmenizi bir ya da iki cümle ile açıklamanız beklenmektedir. Yazınızı el yazısı ya da düz yazı ile yazabilirsiniz. Ancak yazınızın okunaklı olmasına dikkat ediniz.

1. Okul gibidir. Çünkü
2. Okul gibi kokar. Çünkü
3. Okul gibi hissettirir. Çünkü
4. Okul rengi gibidir. Çünkü

II. Bölüm: “OKULLA İLGİLİ RESMİM”

Bu bölümde, okulun sizin için ne ifade ettiğini düşünmeniz ve bu düşüncelerinizi yansıtan bir resim çizmeniz istenmektedir. Resminizi renkli kuru boyalarınızı kullanarak yapabilirsiniz. Bu kağıdı yatay veya dikey olarak kullanabilirsiniz.

Çizdiğiniz resmi kısaca yazarak açıklayınız.

.....
.....

5th Grade Students' Metaphorical Perceptions of School Concept¹

ARTICLE TYPE	Received Date	Accepted Date	Online First Date
Research Article	05.27.2018	11.08.2018	11.12.2018

Seda Aydın Elmas ² and Ergül Demir ³
Ankara University

Abstract

The aim of this research is to reveal the perceptions of the 5th grade students towards school by using metaphors. The research is conducted with the "phenomenology" as a qualitative research pattern. The study group of the research consisted of 85 students studying in different provinces and different school types during the fall semester of 2016-2017 academic year. The data gathered by the "School Perception Form" was analyzed by using document analysis. The metaphors of students about school phenomenon such as "home", "family", "safety" and "a place that makes you happy" that were used in written materials and also "playground" and "fun place" in their visual metaphors show that the students have positive perceptions of school. The metaphors of "prisoners", "prisons" and "examinations" were used in a small number of written metaphors, but metaphors of "boring place" in visual metaphors were frequently used. The metaphors were developed by the fifth grade students, the first grade of middle school, can be regarded as important indicators to understand positive and negative effects of the school on the students.

Keywords: School, student, perception, metaphor, phenomenology.

¹This paper was presented as a platform presentation at the 5th International Eurasian Educational Research Congress: May 2-5, 2018, Antalya, Turkey.

²Corresponding Author: Phd Student, Graduate School of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, E-mail: aydinsedaa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2446-6676>

³Asst. Prof. Dr, Faculty of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, E-mail: erguldemir@ankara.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3708-8013>

Purpose and Significance

In this study, it is aimed to reveal the perceptions of the 5th grade students towards school by using metaphors. School is the strongest component of the educational system that prepares individuals for life. The ability to achieve the goals that constituted at school depends on many factors such as student, teacher and school characteristics. One of these factors is the perceptions of students about school phenomenon. These perceptions can be used for all phenomena and concepts, metaphors can be used to understand how concepts are different in areas of education (Vadeboncoeur and Tores, 2003). For instance, children's drawings can be preferred as a method to be used. Drawings are considered to be a reflection of a child's inner world and offer the investigators an insight into children's personality traits, interpersonal relationships, emotional problems, frustrations, expectations, perceptions; so, they help the investigators to understand the child deeply (Malchiodi, 2005; Yavuzer, 2015). In the current study, the students were asked to draw their school expressions in order to visualize and embody school perception in their minds as well as written expressions in the uncovering of school perceptions. Thus, the study is important for enriching the teaching-learning improvement in terms of the educational process and to understand students' emotions, thoughts and perceptions about school.

Method

This research is conducted with the "phenomenology" as a qualitative research model. In the phenomenology, it is aimed to explain and make sense of the meaning, structure, and essence of a phenomenon which is experienced by a person or a group of people (Patton, 2002). In general, the following two questions are sought in the phenomenology: (1) What are the perceptions and experiences of this phenomenon? and (2) In which conditions experiences related to this phenomena take place? (Cresswell, 2012). The focus of the research is how students describe or define school experiences. In the current research, the phenomena is the 5th grade students' perceptions of the concept of "school".

Maximum Variation Sampling, of the Purposive Sampling methods, was used in this study. The participants of this study were 5th grade students attending in private and public middle schools in several cities of Turkey. The data was collected from 85 students in order to apply the research. In this study, in order to reveal the students' perceptions of school, "School Perception Form" was developed by the researchers. This form has two sections. In the first section, the students were asked to complete the statement given in the form such as: "School is like ... because" , "School smells like ... because" , "I feel ... in school because" , "School is like ... colour because" In the second section the students were asked to draw a picture that express what they think about school and to explain why they draw the picture in that way. For the validity of the school perception form, it was examined by two measurement and evaluation specialists. The forms were revised according to the specialists' advices. Student responses were obtained by a pilot study in a small group

of students to put the School Perception Form into final form. In the data collection phase, teachers of students which were in the study group, were informed about the purpose and the applying methods of the study. The written expressions and drawings of students about school were applied for 40 minutes by the investigators. To get a clear understanding of the students' school perceptions, the written expressions and drawings were examined together. In addition, asking them to explain what they draw provided a deeper understanding for the current study. The themes are related to the metaphors used by the students in their written expressions and drawings were analyzed through the document review and frequency distributions of these categories were obtained.

Results

According to the analysis of written expressions, 12 categories occurred in terms of frequency of using metaphors. These categories can be listed as follows: "Nature" (f=53), "Color" (f=48), "family" (f=46), "happiness" (f=39) "achievement" (f=24), "future and life" (f=20), "entertainment" (f=14) and others (f=36). When the written expressions of students taken into consideration, the most frequent three categories (Nature, colour and family) indicated that the students perceived school as "home", "family", "entertain", "safety" and "a place that makes them happy". These written metaphors demonstrated that the 5th grade students have positive perceptions about school. On the other hand, few students expressed their negative feelings toward school. "Prisoner" (f=1), "prison" (f=1), "boring" (f=1) and "tired" (f=1) were the metaphors of "Pressure" (f=4), which is the least frequent category.

When the drawing made by the students analyzed, the visual metaphors identified were grouped 11 categories. In this category, the metaphors of "entertainment (f=20)", "pressure" (f=18) "happiness" (f=16), "family" (f=12), "achievement" (f=11) "content" (f=10) "culture" (f=10) and others (f=23) were produced by the students. It showed that the most visual metaphor included the category of "Entertainment", "Pressure", "Happiness" and the visual metaphors of "Future and Life" was obtained at least. It was considerable that the categories of "Pressure and Anxiety" were the least preferred metaphor for the students' written expressions, while the category of "pressure" which was followed by the category of "entertainment" in the visual metaphors used in their drawings were remarkable. This may be due to the feelings and thoughts of the students can be more easily revealed through their drawings. Nevertheless, this situation can be examined in future directions.

Discussion and Conclusions

In this study, students' written metaphors and drawings were used to reveal the deeper representations of students' perceptions of the school concept. According to the analysis supported by descriptive statistics, the perceptions of the students about the "school" were positive. Similar findings were found in Cerit's (2006) study of school metaphors through the views of students, teachers and administrators. In that

study, whereas school metaphors as “the place of knowledge and enlightenment,” “growing up and maturity”, “change and development”, and “family and team” were accepted, metaphors such as a “chaotic environment” and “prison”, were not considered.

When the visual metaphors were examined many students drew playing children, playgrounds that express “entertainment” items. Similar to Aksoy and Baran’s (2010) study, it has been seen that in most of students’ drawings there were gardens and playgrounds. Oktem states that children learn from play, their creativity improve by play and they realise their own strenghts and weaknesses. Thus, play has a significant role in students’ life, and playgrounds in schools are also essential factor for socialization. It was observed that the characteristics of the school environment and the relationships of the students with their peers and teachers had a direct affect on their happiness and being successful and peaceful individuals in their real lives. The data was gathered from the study “Life in School Through the Eyes of Children” which was published by ERG (2016) and included the opinions of 4th, 5th and 7th grade students. In the survey, 67% of Grade 5 students stated that they always enjoyed going to school and 69% were happy at school. However, this ratio has been found to decrease by as much as 50% when students arrive at 7th grade. Also, findings of Saban’s (2008) study, the students defined the school as “a nice and beautiful place” and “a place of love and solidarity”. Those positive definitions support the current study’s findings.

The reasons of obtained negative metaphors that can be perceived as pressure elements in the visual expressions of students should be investigated. The method of interviewing can be applied to determine the reasons why students do not use negative metaphors in written statements and use these metaphors more frequently in their drawings. A comparative study can be carried out to determine the perceptions of elementary school students about school concept. In another dimension, a similar study can be studied with interview methods to find out students’ perceptions of the school more deeply. Each stakeholders in education system and policymakers should be aware of that the perceptions of students about school have crucial roles while rearranging curriculum, education system, etc. The findings of this study which is about determining perceptions of students towards school can be used in the similar student-centered studies.